

Anna Wróbel

Organizacja przestrzeni edukacyjnej w planie daltońskim

Plan daltoński, opracowany przez Helen Pankhurst, nie jest metodą, lecz koncepcją szeroko wpływającą na organizację przestrzeni placówki. Dzięki temu każda szkoła daltońska, pomimo funkcjonowania wg takich samych zasad, jest niepowtarzalna i ma własną charakterystyczną tożsamość. Wyróżniają ją elementy swoiste, charakterystyczne dla danej placówki. Ma to wielkie znaczenie, ponieważ ogromną wartość dydaktyczną w indywidualnym rozwoju dzieci stanowi organizacja przestrzeni edukacyjnej pomieszczenia, w którym dzieci przebywają wraz z nauczycielem. Dlatego też zarządzanie nią jest jednym z najważniejszych elementów w koncepcji edukacji daltońskiej. Zadaniem nauczyciela jest celowe zagospodarowanie przestrzeni oraz w efektywny sposób wykorzystanie jej w codziennej pracy z dzieckiem.

Na przestrzeń edukacyjną składa się przede wszystkim przestrzeń trwała i półtrwała (meble i inne wyposażenie znajdujące się w sali zajęć oraz pomoce dydaktyczne, zabawki i wytwory dziecięce). Stoliki i krzesła powinny być ustawione tak, aby umożliwić dzieciom działanie we współpracy z innymi, by dzieci mogły swobodnie poruszać się po sali, nie zakłócając pracy pozostałym dzieciom. Różnorodne kąciki zainteresowań, pomoce dydaktyczne należy umieścić w sposób łatwo dostępny dla dziecka. Dziecko powinno mieć możliwość pozostawienia wykonanych prac plastycznych, rysunków, konstrukcji w miejscu ich powstania lub w miejscu do tego przeznaczonym, tak aby zaprezentować nauczycielowi wykonaną pracę lub mieć możliwość dokończenia zadania w innym czasie. Kąciki działań plastycznych, konstrukcyjnych warto tak przygotować, aby nie ograniczały dziecka, np. poprzez perspektywę zabrudzenia stołu czy podłogi.

Charakterystycznym elementem koncepcji edukacji daltońskiej jest wizualizacja procesu edukacyjnego. Niestandardowe środki dydaktyczne znajdują się w każdej sali zajęć oraz w innych pomieszczeniach placówki daltońskiej. Edukacja daltońska świadomie i planowo wykorzystuje naturalną potrzebę aktywności dziecka. Punktem wyjścia jest danie dzieciom niezależności i możliwości samodzielnego działania poprzez wiedzę i świadomość procesu edukacyjnego. Dlatego też we wszystkich przedszkolach i szkołach daltońskich znajdują się: kolory dnia, zwizualizowany rytm dnia, tablica zadań, wizualizacja dyżurów w grupie, zegary, które umożliwiają orientację w czasie, co dzieciom daje poczucie bezpieczeństwa, i inne pomoce – w zależności od potrzeb i inwencji nauczyciela. Podstawową zasadą rozplanowania tablic i pomocy dydaktycznych w pomieszczeniach jest ich dostępność dla dzieci, które w każdej chwili w swobodny sposób mogą z nich skorzystać. Taka aranżacja przestrzeni powoduje, że wychowankowie zdobywają coraz większą autonomię. Powierzenie dzieciom pełnego administrowania swoją pracą według określonych zasad motywuje je do brania odpowiedzialności za własny proces edukacyjny. Nabycie wymienionych umiejętności będzie skutkowało w przyszłości umiejętnością brania odpowiedzialności nie tylko za siebie, ale także za innych.

Anna Wróbel jest prezeską Polskiego Komitetu Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego OMEP, członkiem zarządu Polskiego Stowarzyszenia Dalton, konsultantem Polskiego Stowarzyszenia Dalton, dyrektorem Przedszkola nr 31 im. Z. Witwickiego w Warszawie, posiadającego międzynarodowy certyfikat International Dalton School.